

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NYASTE
SÖNDAGSMAGASIN.

N:o 20.) Utkommer hvarje Söndag.   Götheborg den 15 Maj 1853.   Pris för år: 6 R:dr 32 sk. B:co.   (VII ärgången)

De Kristnes flykt från Jerusalem (Ur Jerusalems förstöring, af Kaulbach.)

Jerusalems förstöring, af Kaulbach.

Af Kaulbachs berömda oljemålning: "Jerusalems förstöring," som hör till de utmärktaste i det nya pinakotheket i München, och nu mera blifvit tillgänglig för hela världens

beundran, meddela vi uti ofvanstående illustration ett moment, som kan gifva våra läsare någon idé om karakteren af detta o-dödliga mästerstycke.

Hufvudmotiverna till den storartade kom-

positionen, beträffande den symboliska uppfattningen och framställningen, har konstnären hufvudsakligen erhållit från några ställen ur den heliga skrift. Några notiser, hemtade ur den bekante judiske historieskrifvaren

Josephi skrifter, hafva tjenat som underlag för den rent historiska delen af denna målade världstragedi.

Hvilande på moln och kringstrålade af en gloria, visa sig de fyra stora profeterna: Esaias, Jeremias, Hesekiel och Daniel. Upprepande löftets uppfyllda ord, peka de på varningarnes böcker, dem de hålla högt uppliftade, och i den ena af hvilka Herran säger om det förkastade folket: "En tredje part skall du uppbränna i eld midt i staden, då belägningsdagarna ute äro; andra tredjedelen tag, och slå den med svärd allomkring; den yttersta tredjedelen kasta uti vädret, att jag må draga ut svärdet efter dem!" — (Hesekiel V. 2.)

Såsom verkställare af denna genom profeterna förkunnade straffdom, sväfvade framför dem de sju englarne i uppenbarelseboken (Joh. Upp. XVI.), för att öfver den åt den gudomliga rättvisan hemfallna staden utgjuta de sju vredens skålar.

Som den jordiska verkställaren af profetens hotelser, i hvilka det heter: "— — — och ett Förstens folk skall komma och förstöra staden och helgedomen, så att det skall blifva ändadt, såsom igenom en flod, och efter striden skall det öde blifva" — synes Titus i spetsen för sina legioner, marscherande fram öfver Jerusalems ruiner. Skakad vid anblicken af dessa heliga stälens gräsliga förödelse, ser han sig omkring med aningsfulla blickar, som antyda följande tänkvärda ord af den store fältherren, dem Josephus uppbevarat åt oss i sin historia: "Med Guds hjälp hafva vi slutat kriget. Det, är Gud, som jagat Judarne ut ur deras fästet; ty hvad skulle människohänder och människoverktyg ensamme förmått emot sådana torn?" —

Titus riktar sina steg mot midten af tempelgården, der det heliga altaret roser sig, öfvergifvet af sina prester; redan bestiges det af Romrarnes förtrupper, som der plantera sina fälttecken med örnens och varginans bilder. Från höjden af det ofantliga altaret låta de, i vild segeryra, sina dånande krigstrumpeter skalla, likt yttersta domens basuner.

Träffade på en gång af det väldiga ljudet och af de nedsväfvande englarnes gisselslag, vika Judarne tillbaka, fäfängt sökande skydd under sina högt öfver hufvudet lyftade sköldar. Detta är den förödelsens styggelse på helig ort, om hvilken Daniel profeterat.

I närheten af altaret ser man plundring, hunger och mord, med hvilka plågor profeterna hotade det halsstarriga folket, då de med Jeremias sade: "Och jag skall göra denna staden öde och till spott, så att alla de, som gå der fram, skola förundra sig uppå alla

hans plågor, och bespotta honom. Jag skall låta dem äta sina söners och döttrars kött, och en skall äta den andres kött, uti den nöd och ångest, dermed deras fiender och de, som efter deras lif stå, dem tränga skola." (Jer. XIX. 8—9.) Här ser vi unga jungfrur, som ett välkommet krigsbyte, bortslapas af de vilda soldaterna, medan andra, som hotas af samma öde, smyga sig intill hvarandra, likt skygga rådjur. Der bredvid ser man förhungerade människor, som förtära sina mördade barns kött och gnaga på sina egna utmagrade armar: gräsliga scener, som framställa för vårt öga Judarnes elände i allmänhet och den förfärliga hungersnöden isynnerhet, hvilken borttryckte hundratusentals människor. Också berättar Josephus bland annat, hurusom en kvinna från Bathzebob, vid namn Maria, marterad af en rasande hunger, som satte hufvud och hjerta i lågor af vainsinne och raseri, mättade sig med sitt eget dibarns kött och blod.

Sålunda gick i förfärlig fullbordan, hvad Kristus en knapp mansålder förut sade till kvinnorna i staden, som under tårar följde honom till Golgatha: "J Jerusalems döttrar, gråter icke öfver mig, utan gråter öfver eder sjelfva och öfver edra barn. Ty si, de dagar varda kommande, i hvilka de skola säga: "Saliga äro de ofruktsamma, och de qvedar, som intet födt hafva, och de spenar som ingen hade di gifvit etc." (Luc. XXIII. 27—30) Och på ett annat ställe heter det: "Ty då skall varda en stor vedermöda, så att hon hafver icke varit sådan ifrån världens begynnelse och till denna tiden, ej heller varda skall." (Math. XXIV. 24.)

På samma sätt som här, se vi äfven på det brinnande templet Kristi ord gå i fullbordan: "De dagar varda kommande, att utaf allt det J sen, skall icke låtas sten uppå sten, den icke skall afbruten varda." (Luc. XXI. 6.) Och likväl gjorde den romerske fältherren allt, för att, om möjligt, rädda detta mästerstycke af forntida byggnadskonst. — Mellan helgedomens af rök och lågor kringvirflade pelare stå Judarnes då varande anförare, Johannes af Gischala och Simon, Glorias son, med vanmaktens lugn, med kölden och likgiltigheten hos ett i brott förstelnadt hjerta, inväntande de anryckande segrarne. På dessa båda, som, enligt Josephus, trampade alla gudomliga och menskliga lagar under fötterna, som bröstadde sig öfver det sjelftagna namnet Zeloter, eller ifrare; som drefvo gäck med profeternas varningar; som utöfvade det fruktansvärdaste tyranni öfver folket; som hemsökte staden med mord och plundring; — på dem uppfylldes Jeremias profetia: "Ty jag skall förstöra Juda och Jerusalems gudstjänst

i detta rummet, och skall låta dem falla genom svärd för deras fiender, och deras hand, som efter deras lif stå, och skall gifva deras kroppar fåglarne under himmelen och djuren på marken till mat." (Jer. XIX. 7.) Vid deras sida synas tvänne figurer, som i vikt raseri slunga sina vanmäktiga hotelser och förbannelser mot den segerrika fienden. Män, kvinnor och barn störta, träffade af straffenglarnes vrede, baklänges ned utför tempeltrapporna. Der bakom, mellan pelarraderna i försalen, se vi uti innersta helgedomen bedjande händer lyfta sig, äfvensom förbundets ark, hvilken, ännu oskadad, framstår ur det densamma omgifvande eldhafvet.

Herrans tempel förstördt af lågorna, det vigda altaret skändadt, det heliga Zion i stoft och aska! — dessa slag af en hämnande, förarossande skickelse kunna öfverstepresten och hans åt Jehovah helgade slägt icke öfverleva; han och hans stam måste falla med folket, med staden och helgedomen. Riktande sina förtvifvansfulla blickar mot höjden, dödar han sig sjelf, midt ibland sina anhöriges lik, medan hans maka hänger sig fast vid hans arm, för att först få leda stället mot sitt eget bröst. Han, som på pannan bär orden: "Helgad åt Herran," kan icke öfverlemna sig till spott och spe åt helgedomens fiender, ty i honom skulle Gud, hvilkens prest han var, sjelf blifva bespottad. Han, som, då han bringade den Högste offer på altaret, var festligt smydd och med sin lysande prakt och majestätiska gestalt förherrligade helgedomen, han kan icke förherrliga segrarnes triumf; den mun, som icke mera får uttala Herrans välsignelse öfver Israels barn, måste för evigt förstummas; det bröst, från hvilket aningen om höga mysterier utstrålat i de bländande ädelstenarnes ljus, vill icke mera andas. — Med honom och hans familj nedsjunka Arons barn och Leviterna, som grupperat sig kring honom; nu ligga de omkring honom, såsom bräckta af stormen, i vild förtviflan afslitande sitt hår, skylande sitt ansigte med händerna och gifvande sig sjelfve döden. Vid deras fötter synas käril med guid, blodiga svärd och krossade harpor, hvilkas toner för alltid förstummats.

Det förbildliga templet måste gå under, och de kvarlevor af det hårdnackade folket, som undkommit elden och svärdet, måste, efter profetiorna, spridas åt alla himlens fyra väder, och irra flyktige omkring intill yttersta dagen, utan att få återse den heliga staden. Dessa följder af Guds straffdom finna vi antyde i bilden af Ahasverus, som, till venster i förgrunden, piskas ut ur staden af denne bevingade, med ormigse-

väpnade demoner. Med förvridet ansigte, stirrande ögon och vildt flygande hår, samt sönderklösande sitt blottade bröst med båda händerna, flyr han, en levande bild af förtviflan och ondt samvete, ut i det vida fjerran.

Under skydd af englar, som hålla nådens kär, den heliga kalken, framför sig och vincka åt några öfvergifna, gråtande judebarn, med uppmaning att taga sin tillflykt till Kristus, äfven de — draga de i Jerusalem boende Kristne ut ur den åt förderfvet invigda staden. Glädje och himmelsk frid ledsaga dem, ty en saliggörande tro banar dem väg tvärt igenom den allmänna förödelsens rysligheter. Historiskt är att de Kristne i Jerusalem öfvergåfvo staden ett år före dess förstöring, och togo sin tillflykt til Pella, en af Galiléens 10 städer, på andra sidan Jordan.

Så slutas det världshistoriska dramat med frid och försoning; början, fortgång och slut äro skarpt markerade, — det förflutna, närvarande och tillkommande sammanfattade till ett storartadt helt. Menniskoslägtets gamla förbund med Gud har i och med denna världshändelse blifvit faktiskt upplöst, och de redan i fullbordad gångne tidigare profetiorna gifva de Kristne en borgen för uppfyllandet af senare gifne löften. Om också straffet följer på den försmädda varningen, så se vi likväl ur den unga Kristenheten stilla utveckla sig det frö, som var bestämdt att en gång uppsluka Hedendomen och omgestalta världen.

Ut i ofvanstående hafva vi nu, med några få drag, velat antyda de materialier, dem den genialiske konstnären, filosofen, historieforskaren och skalden i en person använt vid uppbyggandet af sin kolossala komposition. Hvar och en, som förut lärt känna det passionerade dramatiska uttrycket i de kaulbach'ske figurernas minner, åtbörder och rörelser, framställt i lika ädla som skakande drag, och haft tillfälle att beundra det stora mästarskapet i teckningen och behandlingen af färgerna, — han skall, efter ofvanstående lilla redogörelse och vid betraktandet af illustrationen på föregående sida, blifva öfvertygad om den gripande grandiositeten af taflan i sin helhet, utan att förut hafva sett den. Men man har dragit försorg om att en värdig afbildning af densamma har blifvit spridd öfver nästan hela den civiliserade världen. Vi mena det redan ofvan omnämnde kopparsticket af Merz i München. Hvad outtröttlig flit af en verklig mästarhand förmår åstadkomma inom en tid af åtta år, det visar sig af denna plåt, som i omfång lemnar alla hittills varande verk af kopparstickarkonsten vida efter sig,

och i glans och renhet, så väl som i teckningarnes noggrannhet kan mäta sig med de yppersta arbeten af de berömdaste mästare.

Hemsjukan.

En nioårig Indianflicka af Noraguernas stam hade gått vilse i Guianas skogar. Hon upptogs af några jägare, som förde henne till den barnlösa enkan efter en rik plantageegare i Cayenne, Fru St. Croix, hvilken behandlade henne med moderlig omsorg. Bland sitt folk hette barnet Couramé, hvilket på hennes stams språk betyder "skön." Råa folkslag välja namn åt sina barn antingen efter någon karakteriserande egenskap, eller efter något naturföremål, som särdeles slår an på deras fantasi. Hos sin nya mor erhöi den lilla namnet Demetria, och ingenting sparades för att gifva henne en värdad uppfostran. Den skönhet hon erhöi af naturen upphöjdes genom rikedom i hennes drägt, och man sökte göra lifvet så behagligt som möjligt för naturbarnet; dock begick man, till all olycka, det felet att i hennes närvaro oupphörligt tala om hennes hemlands vildmarker, om de der varande människornas ömkliga belägenhet och om det lyckliga lifvet i den civiliserade världen. Man ville dymedelst fästa henne vid de nya förhållanden, i hvilka hon så tvärt inträd, men resultatet blef just raka motsatsen af hvad man i sin välmening åsyftat. Oaktadt alla de kärleksfulla omsorger man visade henne, förblef flickan sorgsen och dyster; hon tynade af som de blommor, dem man flyttar bort från deras naturliga jordmån. En dunkel instinkt sade henne, att hon var skapad för ett annat lif, och i hennes blick låg någonting vildt och oroligt. Hon hade lätt höra att hennes fädernebygd låg österom Cayenne, och från denna stund bestormade hon alla från Approuaguefloden anländande jägare med frågor, samt riktade ofta sitt mörka, tankfulla öga mot solens uppgång. Couramé umgicks icke med sina jemnåriga, ty de små flickorna, med hvilka man ville att hon skulle leka, voro icke af hennes stam. Hon saknade bror, syster och sin hembygds lekar, och midt i öfverflödet felades henne allt, då hon icke mer fick inslumra vid sin moders bröst. Couramé hade de skickligaste lärare, för så vidt sådana kunna erhållas för penningar; också var hon flitig och uppmärksam, och gjorde på kort tid förvånande framsteg. Hon hade lärt tala Franska. Men för henne hade endast ett

språk något värde, nemligen Noraguernas, hvilket är lika fattigt på ord, som rikt på poetiska uttryck. Hvarje ord af denna vilda dialekt, hvilken hon som litet barn lärt af sin moder, var musik för den stackars flickans öra.

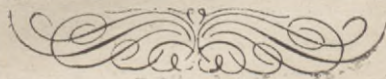
Det är anmärkningsvärdt, att fortgången af Couramés uppfostran, i stället för att aflägsna hennes hjerta från hembygden, tvärtom stegrade hennes kärlek till densamma, ju mera hennes förstånd och hjerta utvecklade sig.

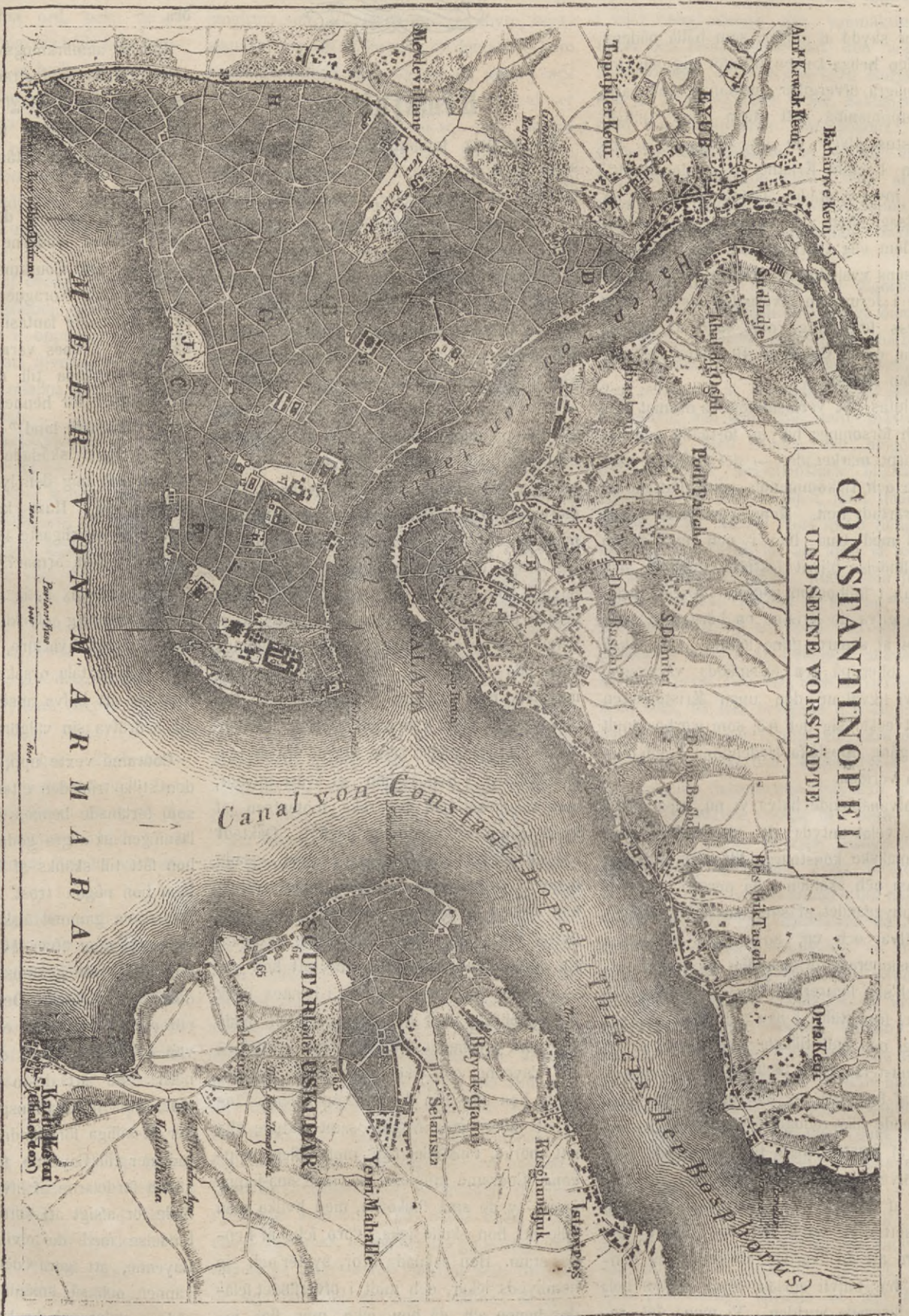
Man umgicks vid denna tid med planen att civilisera vildarne i Guiana. Med begärlighet läste Couramé hvarje berättelse om de vandrande Noraguernas stam, och hennes upphetsade fantasi fann häri alltjemt ny näring för hennes varmaste önskan, den att få att återvända till de skogar, som varit skådeplatsen för hennes första barndomslekar. "Älskade land!" ropade hon, "der jag första gången skådade dagens ljus! Hvem kan ersätta mig den lycka, som du engång skänkte mig? Huru kan jag tänka på dig utan den innerligaste längtan att åter få kasta mig i dina armar?"

Fru St. Croix hade länge märkt att Couramé kände sig olycklig; men hon kunde icke begripa hvarföre, och flickan vågade icke sjelf omtala orsaken till sin sorg; hon fruktade att blifva ansedd som otacksam och att bedröfva sin välgörarinna.

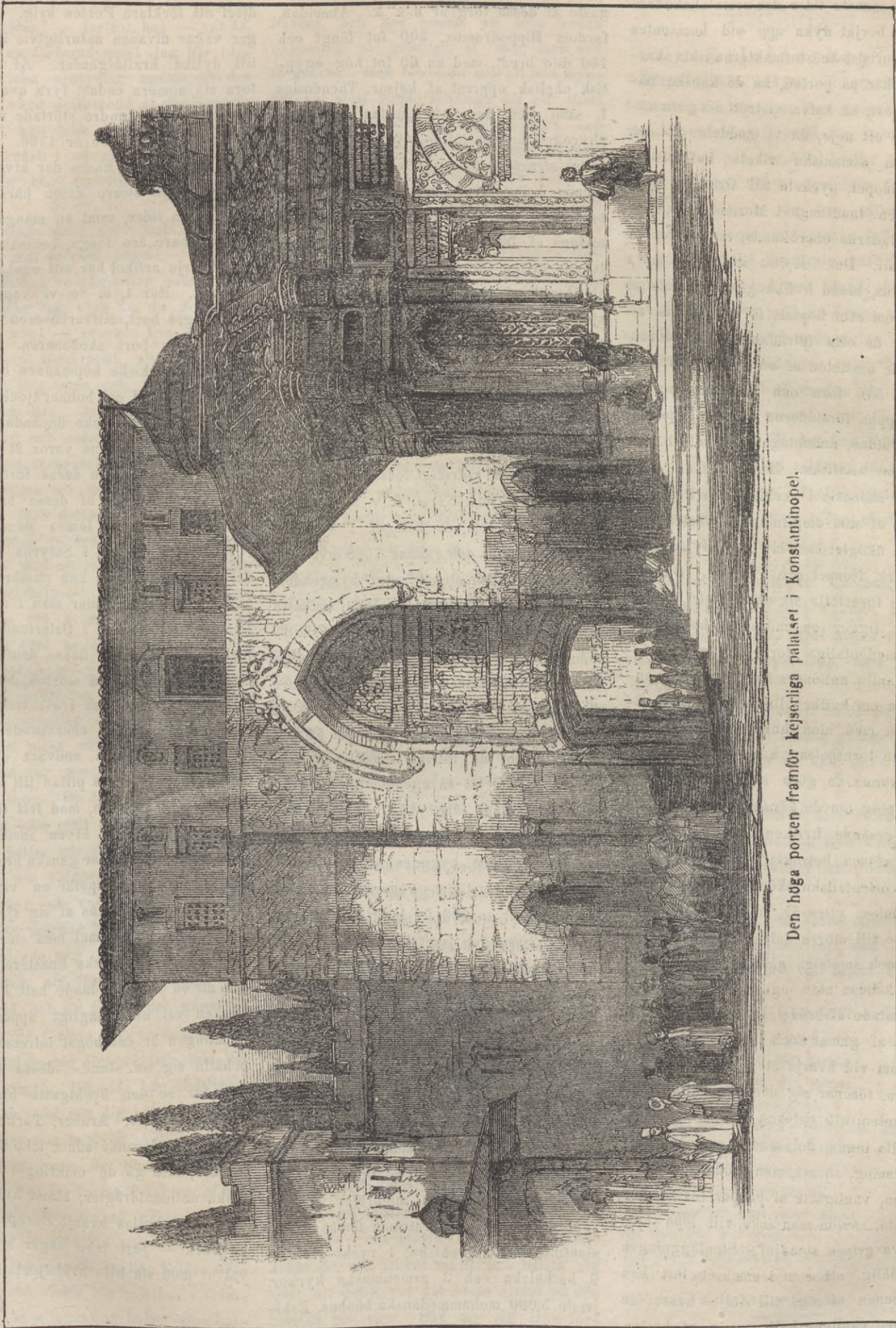
Couramé vexte upp, och med henne vexte den stilla trånaden efter fosterbygden. Hvad som förlänade hennes själ någon liten ro var läsningen af några goda historiska verk, som hon fått till skänks af fru St. Croix. Äfven fann hon någon tröst i umgänget med en läkare, en gammal älskvärd och allmänt aktad man, som öfver 40 år vistats i kolonien. Han hade genomskådat Couramé, men dolde sin upptäckt. Den då varande guvernören i Cayenne var en ömsint människovän och kände stort deltagande för Indianerna. För att desto säkrare kunna verkställa sina civilisationsplaner, sökte han, under åtskilliga förevändningar, locka ett antal Indianer till Cayenne, för att låta dem lära känna fördelarna af lifvet i städerna. Han hade för afsigt att sätta dessa vildar i förbindelse med de civiliserade invånarne i Cayenne, att göra dem till kolonisternas vänner, och så småningom vänja dem vid sådana seder och bruk, medelst hvilka han förmodade att de skulle betydligt vinna äfven i sina egna ögon.

(Forts)

- I Konstantinopel. Byggnader och mön-
numenter.**
- A. Sultans serail.
  - B. Det forna Janitscharyarteret.
  - C. Armenernas qvarter.
  - E. Frankernas qvarter.
  - I. Mosken Ala Soda.
  - 6. Kajsertliga skatkammaren.
  - 7. Sultans sommarharen.
  - 8. Sultans vinterharen.
  - 9. Sultans marmor-kiosk.
  - 17. Gamla Serailen.
  - 19. Kajtbas.
  - 22. De forna Janitscharkasererna.
  - 40. Tekfur Serail: Keisar Kan-56. Sultaninan Begums palats.
  - 57. Sultaninan Valides palats.
- I Galata.**
- 41. Bombarterkaserer.
  - 43. Ingeniurskola.
  - 47. Kapudan Paschas serail.
  - 56. Sultaninan Begums palats.
  - 57. Sultaninan Valides palats.
- I Scutari.**
- 58. Kornmagasin.
  - 63. Turkiskt kloster.
  - 64. Sultan Selmans moske.
  - 66. Santa Eufemia, gammal grekisk kyrka.
- I Pera.**
- a. Franska ministrens hotel.
  - b. Osterreichska do do.
  - c. Hollandska do do.
  - d. Engelska do do.

Den höga porten framför kejsarliga palatset i Konstantinopel.

En blick på Konstantinopel.

Då på senaste tider den orientalska frågan åter börjat dyka upp vid horisonten och de europeiske stormakterna rikta skarpare blickar på porten, än de kanske någonsin gjort, så hafva vi trott oss göra våra läsare ett nöje, då vi meddela ett och annat om osmaniska rikets hufvudstad. Konstantinopel, nyckeln till Orienten, ligger på en landtunga i Marmorasjön, och har, förstäderna oberäknade, en omkrets af nära 2 mil. De 700,000 invånarne bo i 90,000 hus, bland hvilka gifvas en mängd trähus, som ofta hoptals förvandlas till aska vid de ofta inträffande eldsvådorna. Staden är omsluten af en 15—20 fot hög mur med 540 torn och 13 stora portar. De 14 öppna förstäderna ligga alla på europeiska sidan, undantagandes Scutari, som tillhör den asiatiska. Hamnen skall vara en af de skönaste i världen, och i praktfullheten af sina omgifningar öfverträffa de berömda utsigterna vid Rio di Janeiro, New-York, Neapel och Venedig. Om våra läsare föreställa sig en trolltafla, i hvars förgrund ligger en mörkblå hafsspegel, betäckt med otaliga större och mindre fartyg med alla nationers flaggor, och på andra sidan om hvilken ligger den glänsande staden med sina hundratals i solljuset skimrande tornspetsar, kupoler och minareter, så kunna de göra sig en ungefärlig föreställning om de känslor, som öfverraska den resande, hvilken för första gången ifrån Bosforen betraktar Konstantinopel i all dess orientalska skönhet. Men så restande stadens yttre är, så fullt är dess inre, ty de till större delen tränga, oregelbundna och smutsiga gatorna hvimla af tusentals hundar utan egare, hvilka förtära det utkastade afskrädet, härvid icke sällan biträde af gamar och hökar. Med allt detta, som vid hvarje steg stöter främlingens öga, förenar sig den obehagliga omständigheten, att gatorna om natten dels hafva alls ingen, dels endast en högst torftig belysning, så att man nödgas betjena sig af en, vanligtvis af papper förfärdigad handlykta, såvida man icke vill löpa fara att blifva gripen som tjuf. Stenläggningen är så dålig, att man i mörkret lätt kan bryta benen af sig, till följe hvaraf de förnämre vanligen betjena sig af hästar, mulåsnor eller portschäsbärare. Konstantinopel har, jemförelsevis med Europas öfrige hufvudstäder, endast få offentliga

platser, hvilket gifver åt staden en anstrykning af dysterhet. Det märkvärdigaste af dessa torg är d. s. k. Atmeidan, fordom Hippodromos, 400 fot långt och 100 dito bredt, med en 60 fot hög egyptisk obelisk, upprest af kejsar Theodosius I, samt med den, af Constantinus porphyrogenitus uppstälde, 49 fot höga *Colossus structilis*, en från Delphi hemtad, af tvenne kring hvarandra slingrade ormar bestående pelare. Det ena ormhufvudet afslogs af Muhamed II, och då äfven de tvenne öfrige försvunnit på obekant sätt, så återstå af detta bildhuggararbete endast sjelfva kropparne. Hippodromen begagnas ännu, liksom fordom, till kapplöpningar. Den andra anmärkningsvärda platsen är Etmeidan (slagtartorget), der fordom Janitscharerna brukade samlas vid sina talrika uppresningar. Bland märkliga byggnader intages ostridigt första rummet af seraljen (Padischa-Serai, d. v. s. kejsarliga palatset), som är beläget i sydöstra delen af staden, och räknar 7000 invånare. Det består af ett större antal byggnader, kringslutne af en ringmur. De förnämste deribland äro: regeringens residens, skattkammaren, tyghuset, myntet, de kejsarliga baden och hofstatens boningar. Det inre af seraljen är dock på långt när icke så lysande, som man skulle förmoda af det yttre. Bland de talrika moskéerna, som förläna staden ett så egendomligt utseende, betraktad på långt håll, är Sofiamoskéen (fordom Sofiakyrkan) den mest imponerande. Den byggdes af Anthemios, under kejsar Justinians regering, omkring år 530, samt är 290 fot lång och 200 fot bred. Visserligen gifver denna byggnad förvåning, till följe af sina ofantliga rymd-förhållanden och sitt gigantiska, 180 fot långa, 115 fot breda och 165 fot höga kupolhvalf; men betraktad såsom arkitektoniskt konstverk, står den vida efter St. Peters-kyrkan i Rom. — Andra rangen intages af den nära seraljen belägna sultan Achmeds moské, uppbyggd omkring 1610, och försedd med en hufvudkupol, 30 mindre kupoler, 6 sköna minareter och en rymlig pelargång. Dessutom finnas i Konstantinopel 23 grekiska, 1 ryskt-grekisk, 9 katolska och 3 armenianska kyrkor, jemte 5,000 mohammedanska bönhus. Eski-Serai (gamla seraljen) har numera den bestämmelsen att i sina salar upptaga enkor-na efter hvarje afliden sultan. Jeddikuli (sjutornet) tjenade fordom som fångelse

för de utländske gesandterna, då någon af de makter, dem de representerade, var nog djerf att förklara Porten krig. I våra dagar vågar divanen naturligtvis icke gripa till dylika kraftåtgärder. Af dessa sju torn stå numera endast fyra kvar, alldestund de trenne andre störtade ned vid den häftiga jordbävningen år 1766. Utom alla dessa byggnader, finnas der äfven vattenledningar, till större delen härstammande från gamla tider, samt en mängd bazarer. Dessa senare äro långa, betäckta gångar, deri hvarje artikel har sitt eget galleri sig anvisadt. Här t. o. se vi vapenbazaren, der, längre bort, silfverbazaren och ännu litet längre bort skobazaren. Merändels sitter den turkiske köpmannen helt lugn på en bänk i sin bod, och holmar tjocka rökmoln ur sin långa pipa, icke finnande det mödan värdt att utbjuda sina varor åt de förbigående eller upphöja deras förträffliga egenskaper. Många af dessa bazarer äro så inrättade, att de lemna genomgång åt ryttare och vagnar; i Smyrna gifves det till och med en, som kan paseeras af kameler. Vanligen finner man i dessa bodar alla möjliga slag af i Österlandet brukliga förfriskningar. Här finnas drufvor af en i Westerlanden okänd storlek, der utbjudes scherbet till salu och i ett tredje galleri församla sig de der enerverade varelserna, som icke kunna undvara opiiröken; i en fjerde bod hålles pillau till salu. Detta senare är en egen, med fett tillredd rätt af risgryn, hvilken äfven smakar många europeiska främlingar ganska bra. Att den ädla Mocca-bönan spelar en vigtig roll i dessa bazarer, förstås af sig sjelf, alldestund ung och gammal med största välbehag röka den turkiska knastern, hvartill då och då en kopp sjudande hett kaffe är för Turken ett oundgängligt appendix. För främlingen är det högst intressant att uppehålla sig en stund i dessa bodar, der han får se den brokigaste blandning af Turkar, Perser, Araber, Tartarer, Palæstinas spekulerande söner icke till förglömandes; alla gå de omkring i sina pittoreska nationaldräkter, bland hvilka Franken — så kallas hvarje Europé, som icke är Turk — just icke tager sig särdeles väl ut med sin lilla svalstjert till frack.

(Forts.)

Bödelsknekten.

(Berättelse af Georg Gand.)

(Forts. o. sl. fr. N:o 48.)

— Nå, välan! — fortfor han — vet då, att jag är en förlorad man! Jag har tillgripit en icke obetydlig summa ur den kassa, som varit anförtrodd åt min förvaltning. Det kan icke längre döljas, och kanhända redan i morgon kommer det i dagen. Mig blir ingenting annat öfrigt, än att dö!

— För Guds skull, herr Molnar! — ropade jag i mitt hjertas ängest — Ni vill väl icke tillfoga er någonting ondt?

— Nej icke jag, utan du, du Johannes, skall döda mig! — svarade han.

Jag blef så förskräckt, att jag knappt kunde hålla mig uppe, och förmådde icke säga ett enda ord. Jag ville fly, men han höll mig fast och sade: — Stanna och hör mig! Om min förbrytelse blir upptäckt, så är jag förfallen till det vanärande tukthusstraffet. Men detta vore mycket rysligare, än döden; ja denna tanke är mig outhärdelig! Men att jag nu begär af dig en sista kärlekstjänst, för detta ligga andra motiver till grund. Kanske har du någon gång hört omtalas, att det gifves så kallade lifförsäkringsanstalter. I en dylik har jag ingått, så att, efter min död, min hustru erhåller en anseelig summa. Men kan det visas att jag dödt medelst sjelfmord, så får min efterlemnade familj icke en skilling. Du finner alltså, Johannes, att jag icke sjelf kan döda mig.

— Icke heller gör jag det! — svarade jag — Er, min välgörare, er, som jag aktar och älskar som vore ni min egen far, er skulle jag mördra! Nej, nej, nej!

Han erindrade mig om min ed, men jag svarade honom att jag icke ansåge mig bunden deraf, och att Gud denna gång säkerligen skulle förlåta mig en mened. Han bad, han gjorde mig förebråelser, men jag fortfor att vägra. Då sade han äntligen: — Välan, så svär jag dig här, att om du icke uppfyller min bön, så skall jag hafva skjutit mig, innan du hunnit tio steg bort! Sedan kan du frossa i åsynen af min familjs elände, min makas grämelse, och inom dig skryta med din ståndaktighet.

Jag bad, jag bönföll att han heldre måtte fly och söka rädda sin existens i främmande land, men ingenting halp. Han kallade mig en otacksam, han bringade mig till förtviflan. Då fattade jag äntligen hans bössa, och lade en på honom.

— Håll! — ropade han — Du får icke skjuta, du måste bli ihjel mig! —

Jag sjönk ned på mina knän, vred mina händer, och bad honom att icke fordra någonting så gräsligt af mig; men allt förgäfves. Han bevisade mig att man mycket väl sjelf kunde bibringa sig ett skott på hvad ställe af kroppen som helst, och gjorde klart för mig att icke den ringaste misstanka om ett sjelfmord finge här egrum. Derpå gaf han mig sjelf en grof påk i handen, uppmanade mig, att under inga omständigheter förråda verkliga förhållandet, tackade mig på förhand för den kärlekstjänst jag ville visa honom, och... det var gjort.

En längre paus inträdde. Johannes hade lättat sitt hjerta och afkastat den tunga börda, som hotat att alldeles krossa honom. Med frågande blickar, såg han på Göbel, som sedan han hunnit hemta sig från sin bestörtning, äntligen sade:

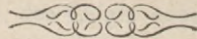
— Kaspar får icke dö! Och likväl står han ej till att rädda, så framt icke du inför domstolen vill angifva dig sjelf som mördaren. Ingen tid är att förlora, och jag går nu att uppfylla min pligt. Jag ämnar inför kriminalrätten förklara att Kaspar icke mördat Molnar, utan att du är den sannskyldige. Hvad som vidare hör bekännas, eller förtigas, det får bero af omständigheterna. Jag befäller dig att kvarstanna i din kammare tills jag återkommer.

Göbel lemnade huset, och begaf sig till staden. Efter en timmas förlopp kom han tillbaka, i sällskap med tvenne polisbetjenter. Johannes hade åtlydt Göbels befallning; han hade icke lemnat rummet. De funno honom der ännu, men icke lefvande. . . . Han hade hängt sig.

På bordet låg en papperslapp, hvarpå han hade skrivit följande ord: — Jag, Johannes Hille, har mördat herr Molnar, och försonar mitt brott med en frivillig död.

Göbel stod djupt skakad. Nu först kände han rätt tydligt det djupa deltagande han hyste i sitt hjerta för den olycklige Johannes, och likväl måste han tillstå sig sjelf, att detta var det bästa slutet på den hemska historien. Han såg sig icke föranlåten att yppa något af hvad Johannes anförtrott honom, utan tog hemligheten med sig i grafven.

Kaspar försattes efter någon tid i frihet. Han har blifvit en hederlig och dugtig karl.

Kaleidoskop.

Energisk vilja. På en ridt genom förstaden St. Antoine, var general Changarnier en gång föremål för hotande åtbörder från pöbelns sida, hvilka voro nära att öfvergå till handgripliga förolämpningar. Låtsande sig icke gifva minsta akt på de honom omringande folkhoparne, trängde han med kraft sin häst fram mot en soldat, som stod inne bland pöbeln och förenade sina rop med de öfrige skrikhal-sarnes. Generalen fattade karlen i kragen och sade med dundrande röst: "Eländige! Blygs du inte, att så vanära din uniform? Du måtte vara drucken! Fort i arrest, och sof ruset af dig!" Medan han låter en officer af sin svit föra soldaten till närmaste vakt, lemnar honom folket fri passage genom sina numera tysta leder, utan det ringaste försök till motstånd.

Tankspriddhet. En man, som gått att besöka en af sina vänner, men icke fann honom hemma, skref några rader till honom på en papperslapp, med följande tillägg:

"För att denna biljett icke må falla i händerna på någon annan, gömmer jag den bakom spegeln, der du kan finna den, då du kommer hem."

Han gick mot dörren, men erindrade sig i detsamma att hans vän icke kunde läsa, hvarföre han återvände, och tillade följande postskriptum:

"Jag hade helt och hållet glömt, att du icke kan läsa. Gå derföre med biljetten till din värdinna, och lät henne läsa den för dig."

Charad.

Lägg ordet *land* intill *Mitt första*, så blir det en förlust, den största, som gamla *Svea* nånsin gjort. Vänd om *Mitt andra* — och det blifver hvad barndomen som mest bedrifver; men ack! den tiden flyger fort. *Mitt hela* håller på att dränka Vårt Sverge och dess söner sänka uti ett eldhaf utaf synd: — Hur länge skola Rikens Ständer förse det eldhafvet med bränder och smeka *detta Satans fynd*?

Upplösningen på charaden i N:o 19 är: **Mes-me-ris-men.**

Med detta N:o följer en musikbilaga på fyra sidor.

Don Juans hus i Sevilla, numera tillhörigt familjen Montijo y Theba.

Don Juans hus i Sevilla, numera tillhörigt familjen Montijo y Theba.

(Ur en resande arkitekts dagbok).

Den 9 Aug. 1852 anlände jag till Sevilla. Min första promenad gällde den för mig, såsom arkitekt, viktigaste byggnaden i staden, neml. d. s. k. Giraldan. Vid foten af detta Spaniens högsta torn, som reser sig mot molnen vid nordöstra hörnet af den stora katedralen, ligger ett litet trekantigt, öppet torg. I den enda solfria vrån af denna plats hade en aguador (försäljare af friskt vatten) inqvarterat sig med sitt skänkbord. För att i ro och utan hinder af de bländande solstrålarne kunna betrakta tornet, köpte jag ett glas limonad, emedan jag endast sålunda kunde förvärfa mig rättighet att nedsätta mig i skuggan på den bredvid försäljningsbordet stående bänken. Snart sällade sig till mig en man, i hvilken jag, på hans ifver att, med en hos en Spanior ovanlig framfusen artighet, berättade mig tornets historia, äfvensom på hela hans ödmjuka väsende genast igenkände den person, hvilken man i Cordova hade rekommenderat mig

Nästa N:o utgifves den 22 Maj.

som en brukbar cicerone, under namn af *el fraile* (munken). Sedan samtalet blifvit inledt, kom han snart till det egentliga ändamålet med sitt framträdande till mig, nemligen att erbjuda sin tjänst som vägvisare och cicerone. Det dröjde icke länge, innan vi voro ense, och redan följande morgon började vi våra vandringar genom den vidsträckta stadens krokiga, labyrinthiskt i hvarandra slingrade gator, der nästan hvarje hus påminner om någon saga från den romantiska medeltiden.

Som min följeslagare förut varit munk, så kände jag mig något förbluffad, då jag såg honom prata och skämta med nästan hvarje flicka vi mötte, som såg någorlunda hygglig ut. Jag kunde icke afhålla mig från att fråga honom, huru det kom sig, att han, ehuru en andlig man, likväl visade sig vara en så ifrig efterföljare af don Juan. Han svarade att han, såsom rättskaffens Sevillabo, borde så mycket som möjligt söka likna sin i lifvet så berömda och älskvärde landsman. På min fråga, huruvida han då verkligen vore så fast öfvertygad om att don Juan varit en Sevillaner, svarade han: "Ja

visserligen: och om det gör er ett nöje, så skall jag till och med visa er det hus, i hvilket han bott."

Ehuru jag nu som alltid hyser den fasta öfvertygelsen, att den don Juan, som vi känna af Mozarts herrliga skapelse, är en lika så rent ur folkkaraktären uppsprungnen mythisk person, som Grekernas Herkules eller Tyskarnes Faust, så gick jag likväl in på förslaget.

Han förde mig till ändan af en stor, med fyra korinthiska pelare på sina gränspunkter smyckad allé, som kallas Herkules' gamla almgata (*Alameda vieja de Hercules*). Här togo vi kosan åt höger, och kommo in på den temligen oregelbundna *Plaza de la feria* (årsmarknadstorget). Här visade mig min exmunk ett i ena hörnet af torget beläget hus, hvilket han betecknade såsom fordom tillhörande det vidtberömda idealet för spanska sprättarne.

(Forts.)

Luigia Sanfelice.

(Forts. fr. N:o 49.)

Darrande slog Luigia sina armar kring väninnans hals och lade sitt hufvud på hennes skuldra.

— Du bör afundas mig, min Luigia! — sade Eleonora — Jag är lyckligare än du och alla de andre, som stanna kvar här. Jag har öfverstått fångenskapens qval och alla yttre och inre lidanden. Snart skall mitt hjerta vara fritt och lätt!

— Du har rätt! — sade Colletta med en djup suck — Hvarje minut, som vi här förläfa, är en kvalfull evighet.

— Från detta helvete — sade Oronzo Massa — skola vi ingå i himlen, donna Eleonora! Trefallt olycklig den, som är dömd att ännu längre ligga lefvande begrafven på detta ställe!

Ombudets vidriga stämna lät åter höra sig.

— General Oronzo Massa — sade han — förtjenar detta straff, därför att han, vid kapitulationens avslutande, visat hans ominens, kardinal Fabrizio Ruffo, ett oerhördt trots och uppfört sig inför honom med den plumpaste fräckhet. Äfven förtjenar han döden, därför att han, vid stormningen af den rebelliska staden Neapel, onödigtvis förlängt striden, och utan ändamål låtit utgjuta konungens trogne tjenares blod. Hvad beträffar Donna Eleonora Pimentelli, så har hon sig sjelf att tacka för sitt rättvisa straff. Hon har på ett olycksbringande sätt öfverskridit de gränser, dem naturen utstakat för qvinnan, och med sitt förderliga exempel förläddt många af Neapels familjer till afall ifrån Gud och konungen. Hon har i sina poetiska stycken smädat den kungliga familjen, och i rebellernas officiella tidsning retat folket till motstånd mot dess laglige herrskare, samt vid de offentliga församlingarne uttalat de afskyvärdaste grundsatser. Med ett ord, båda två förtjena de döden. Omedelbart efter förkunnandet af denna dom skola de offentligen afrättas medelst repet. Till skärpande af straffet och såsom en helsosam varnagel, är officeren vid det numera upplösta nationalgardet Pietro Colletta, bekant som Eleonora Pimentellis trolofvade, dömd att vara närvarande vid afrättningen.

Ett doft sort af undertryckt harm hördes från fångarnes leder. På det smärtsammaste upprörd, lät Colletta sitt tunga hufvud sjunka ned på bröstet.

— Mod, min älskade! — ropade Eleonora — Åsynen af dig skall skänka mig tröst och styrka i dödsstunden!

— Må man binda fångarne, och föra dem ut! — ljöd ombudets röst.

— Så lef väl då, min Luigia! — hviskade Eleonora, medan hon med våld tillbakahöll sina tårar och häftigt omfamnade sin väninna — Lef väl för alltid, och glöm icke din väninnas bön: Om sakernas ställning möjligen skulle förändra sig och friheten ännu en gång le mot er, blif då lycklig med Colletta, den mannen som du älskar! O, han förtjenar att blifva det med dig!

Snyftande lutade Luigia sitt hufvud in till Eleonoras barm.

— Nej, — sade hon sorgset — det är för sent, Eleonora! Jag skall och vill dö! Pietro kan aldrig, aldrig blifva min! Farväl!

Eleonora ville fråga henne om meningen af dessa dunkla ord, men i samma ögonblick grepo soldaterna henne och belade henne med bojor. Äfven Oronzo Massa och Pietro Colletta belastades med kedjor.

Högtgråtande kastade sig Luigia ned på golfvet, och skydde sitt ansigte med båda händerna.

Med stolt hållning och höghuret hufvud gick Eleonora fram genom hvalfvet åt dörren till, åtföljd af Oronzo Massa och Colletta. Med tårar i ögonen, trängde sig fångarne omkring henne, samt tryckte och kysste hennes händer.

Förgäfvos bemödade sig soldaterna att afhålla de påträngande republikanerna. De kunde icke förhindra, att den allmänt vördade Oronzo Massa helsades och omfamnades af sina vänner.

— Lefven väl, mina vänner! — ropade Eleonora — Jag går med mod och glädje till döden, ty jag dör för friheten! De trenne hjeltarne Vitaliano, Deo och Galiano äro också hödangångne, och vi hafva hämnats deras död. Äfven våra hämnare skola en dag komma, och frihetens sol, om också först efter vilda stormar, åter uppgå öfver Neapel och sprida sina välsignelserika strålar öfver vårt sköna festerland. Lefve friheten!

— Ja, lefve friheten! — dundrade fångarnes hundratals röster i det mörka hvalfvet — Vi vilja modigt dö för fäderneslandet!

Dörren öppnades. De trenne fångslade fördes ut, beledsagade af deras medfångars hjertliga farväl.

Efter en stund kom Colletta tillbaka. Han var mycket blek; hans läppar voro så hårdt sammanpressade som ville han aldrig mera öppna dem.

Alla vände sina blickar med deltagande på den unge mannen, hvars ord ofta förmått mera i Neapel, än sjelfva direktorii befallningar. Men Colletta gaf icke akt

derpå. Stum och med stel, rakt framför sig riktad blick, närmade han sig det hörn af hvalfvet, der Luigia ännu satt nedhukad på golfvet.

Hon höll armarne stödda mot knäna och lät hufvudet hvila i båda händerna. Hon förrådde intet tecken till lif; man kunde icke en gång höra henne andas.

Hon märkte icke att Colletta nalkades, och att han länge stod och betraktade henne med stilla vemod.

Försjunken i djupa tankar, höll den unge mannen för en lång stund sin blick fästad på henne. Här satt framför honom, nedtryckt af bekymmer, qval och förtviflan, hon, för hvilken hans hjerta glödde af en så djup och likväl så ren och blyg kärlek. Ödet, hårdt och mildt på en gång, hade frigjort dem från deras förra förbindelser, med detsamma det frånryckt dem deras vänner. Deras kärlek var ju icke längre något brott mot vänskapen, icke längre något brott mot ingångna förbindelser. Men båda voro i fängelse, båda hade att vänta sig en säker död; ingen annan tröst blef dem öfrig, än den att få dö tillsammans.

Äfven kunde Colletta icke förklara sig Luigias besynnerliga beteende mot honom. Väl hade han länge vetat att hon älskade honom; han såg det af hvarje hennes blick, hvarje hennes rörelse. Men nu på en tid hade hon blifvit mera tillbakadragen, skygg och orolig. Hon undvek att tala med honom, att se honom i ansigtet. Blott någon gång märkte han, att hon kastade en förstulen blick af ousäglig smärta på honom. Skulle han hafva bedragit sig? Skulle Luigias kärlek till Antonio möjligen hafva varit af eldigare natur? Skulle han möjligen hafva varit någonting mera för hennes hjerta, än blott och bart en vän.

Dess tankar genomstormade Collettas hufvud, medan han stod bredvid Luigia. Långt stod han försjunken i djupt eftersinnande, men slutligen lade han sakta sin hand på Luigias lockiga hufvud.

Flickan spratt till, och såg upp. Hennes fuktiga öga blickade frågande på honom, och kring läpparne lekte den stumma förtviflans hjertskärande leende.

— Är du redan tillbaka, Pietro? — sade hon sakta — Jag trodde, att de hade fört dig också till döden.

— Nej, — sade Colletta — vi få vara tillsammans. Jag bringar dig din döende väninnas sista helsning, Luigia!

Flickan darrade, men sökte beherrska sin smärta.

— Hon har gått döden modigt till mötes? Är det icke så? — frågade hon med knappt hörbar röst.

— Fast och modigt, i tron på frihetens seger! — svarade Colletta. — Hon har lemnat oss! Må åtminstone den trösten vara oss förunnad, att få dö tillsammans!

Luigia blickade upp till den älskade med ett uttryck af gränslös kärlek och hängifvenhet. Hennes öga fylldes af tårar. Colletta lutade sig ned, och drog henne till sitt hjerta.

— Du älskar mig, Luigia? — hviskade han häfvande.

— Ja, Pietro, — svarade hon sakta — Jag älskar dig! Jag har älskat dig, innan jag visste det sjelf.

— Deras blickas möttes. Stumma sågo de in i hvarandras förklarade ögon. Deras läppar sökte hvarandra, och förenades i en lång, ren, salig kyss.

— Och fråga mig nu ingenting, ingenting mera, Pietro! — hviskade hon, och slingrade sig ur hans armar — Jag skulle icke kunna svara dig. Ja, jag älskar dig, och likväl äro vi för evigt förlorade för hvarandra. Låtom oss vara salige i medvetandet af vår ömsesidiga kärlek, men alltid komma ihåg att vi i evighet aldrig kunna blifva förenade! Fråga mig icke!

Hastigt förborgande de på nytt frambrutande tårarne, tryckte hon sig in i den mörka vrån af hvalfvet, der hon förblef sittande utan rörelse, med hufvud och ansigte beläckta af den svarta slöjan.

Orolig och förvirrad, lycklig och likväl ängslad af tvifvel, stod Colletta för ett ögonblick orörlig på samma ställe. Derpå for han med handen öfver den rynkade pannan, och vände sig till sina medfångar.

— Bröder i lidandet! — sade han — Jag bringar er Oronzo Massas och Eleonoras sista helsningar. De hafva gått till döden som hjeltar och republikaner. Deras sista ord voro ett vivat för friheten. Må de med sitt exempel lära oss, huru man bör dö! Deras minne skall fortleva ibland oss.

Fångarnes stumma, dystra och ändock så värtaliga blickar voro tillräckligt svar på Collettas ord. Plötsligen utropade han:

— Vid Gud, det hade jag så när glömt! — och blickande raskt omkring sig, för att se efter, huruvida någon af fängvaktarne befann sig i närheten, tog han fram ett paket, som han hade doldt under manteln.

Alla trängde sig kring honom, med förundran och väntan målade i sina drag.

— Då jag återvände från afrättningen, — sade Colletta — måste jag passera den mörka gången, som leder från kastellets gård till hvalfvet. En beväpnad karl gick framför mig, en annan bakom mig. På det mörkaste stället af gången, kände jag plöt-

sligen en hand på min skuldra. Jag vände mig om, och igenkände i den beväpnade en Lazzaron, den jag fordom ofta hade sett. Han lade fingret på munnen, och lät mig förstå, att jag borde lugnt fortsätta min gång. Jag gjorde så, och kände straxt derefter, hurusom han tryckte mig ett litet paket i handen. Jag gömde det i vecken af min mantel. Det är tungt. Säkerligen måste det innehålla jerninstrumenter, såsom filar, brytjern o. d. Förlåten mig, mina vänner, att jag icke förr kommit att tänka derpå! Jag var för mycket upprörd!

Till undvikande af allt uppseende, för den händelse att någon af fängvaktarne skulle komma in, måste de fleste af fångarne återtaga sina platser, medan några af de anseddaste gingo bort till en mörk vrån, på betydligt afstånd från dörren, och öppnade här paketet. Det innehöll några goda filar, brytjern o. d., utom andra instrumenter, som kunde komma till nytta vid genombrytandet af en mur.

— Jag tror knappast, — sade Colletta — att något försök till flykt kan utfalla lyckligt; dock måste vi försöka allt. Vi kunna endast en gång dö, och här väntar oss en säker död. Jag känner noga kastellet Nuovo. Vi måste genombryta muren här i detta hörn. Sedan komma vi in i en smal gång, som är skild från hafvet genom en låg mur. Om vi öfverstiga denna, så kunna vi snart uppnå den klippiga stranden, der vi kanhända träffa på några fiskarbåtar. Företaget är farligt, och jag för min del skulle föredraga att kasta mig i hafvet, för att simmande uppnå den motsatta stranden. Men vi måste göra ett försök. Medelen våra vänner, hvad jag sagt er, och sedan raskt till verket!

Snart var planen uppgjord och meddelad alla fångarne. Tre och tre skulle skiftevis arbeta på genomgrävandet af muren, medan de öfrige borde hålla sig på sina vanliga platser, likväl så grupperade, att de kunde dölja de arbetande, i händelse någon af uppsyningsmännen kom in.

Detta hände emellertid ganska sällan och nästan endast på vissa, bestämda timmar, då fångarne erhöles sin kost, bröd och vatten. Då republikanerna insattes i hvalfvet, hade man sorgfälligt visiterat dem, och efter att hafva öfvertygat sig om att de icke voro försedde med vapen eller andra instrumenter, lemnade man dem så der temligen i ro.

Trenne af fångarne gingo nu till verket. Det svåraste arbetet var att lossa en af de mäktiga, fyrkantiga stenblocken, af hvilka väggarne i hvalfvet voro sammansatte. Dock lyckades det slutligen. Med stor mö-

da släpade man det tunga klippstycket in i den afplankning, som hade varit Luigias och, kort förut, äfven Eleonoras boning. Här gömdes det under en mängd halm.

Hvad som utgjorde största svårigheten vid arbetet, var att man icke fick genomgräfvad muren i horisontell riktning, utan måste göra det på snedden nedåt, emedan man ennars, efter hvad Colletta påstod, icke skulle träffa riktigt in med den yttre gången. Dock gick arbetet numera raskt undan, emedan man, efter lösgörandet af det omtalte stora stenblocket, icke hade annat än ett svagt sammanhängande murbruk af kalk, sand och smärre stenar, att genombryta. Det framskaffade gruset gömdes äfven inom afplankningen, och sjelfva hålet betäcktes med halm, det första man hörde det ringaste buller utanför dörren.

Snart öppnades den också. I största hast undangömdes de med murens genomgrävande sysselsatte arbetarne sina instrumenter, och öfvertäckte öppningen.

En skara beväpnadt folk inträdde. Efter dem följde en mängd notarier, midt ibland hvilka gick en man, hvars utseende var bekant för de fleste fångarne. Det var dea för sin grymhet beryktade Speziale, hvilken konungen, den der betraktade honom som ett af sina brukbaraste verktyg, hade utnämnt till medlem af den junta, som skulle hålla ransakning och dom öfver republikanerna.

Uttrycket i Speziales ansigte var hårdt, strängt och slutet. Baksloghet, lömskhet och grymhet framblickade ur hvarje hans drag. Med af skadeglädje gnistrande ögon mönstrade han fångarne, af hvilka flero voro hans personliga fiender. Alla besvarade de hans fräcka ögonkast med blickar af det ytterligaste förakt.

Man ställde fram några bord, notarierna satte sig och förhöret tog sin början. Emellertid insåg snart hvar och en att hela tillställningen endast var en komedi, för att rädda skenet. Speziale visste så ställa sina frågor, att han icke gerna kunde erhålla något annat svar, än precis det han önskade. Äfven gjorde sig republikanerna icke den ringaste möda att ursäka sina handlingar. Med fri, högburen panna berömde de sig af hvad de gjort för republiken, och mångt yttrande fälldes, som väl kunde komma deras grymme domare att darra. På något försvar var icke att tänka. Efter en eller två frågor, följde genast dödsdomen. Vanligen tillade Speziale med hån, att dess verkställande icke länge skulle låta vänta på sig.

Gabriel Manthoné, republikens tappre öf-

vergeneral, var en af de förste, som framkallades till förhör.

— Hvad har ni gjort för republiken? — frågade honom Speziale.

— Stora ting, men tyvärr icke nog! — svarade Manthoné djerft — Emellertid slutade vi dock med en kapitulation.

— Hvad har ni att anföra till ert försvar? — frågade Speziale vidare.

— Att jag har kapitulerat! — svarade öfvergeneralen.

— Detta är icke nog! — sade Speziale.

Jag har ingenting vidare att anföra till mitt försvar inför människor, som icke hålla tro och loften! — sade Manthoné med förakt. Dermed vände han Speziale ryggen, och besvarade inga vidare frågor.

Nu kom ordningen till Nicolo Fiorentino, en i matematiken och rättsläran, så väl som i andra vetenskaper ganska bevärdad man. För längre tid tillbaka hade han stått i närmare förhållande till Speziale. Den blodtörstige domaren gaf sig derföre sken af att vilja behandla fången som sin vän.

— Mellan oss behövas icke många ord, Nicolo! sade han förtroligt — Säg, hvad har du gjort för republiken?

— Intet! — svarade Fiorentino — Jag har rättat mig efter lagarne och efter nöden, den högsta af alla lagar.

Speziale började nu pladdra en mängd fraser om domstolens opartiskhet, om de anklagades brottslighet, om rättvisan, om konungens ordhållighet och godhet, och lät äfven inflyta försäkringar om sin personliga vänskap för fången. Allt detta var den redlige mannen för mycket; han förlorade tålmodet, och sade:

— Konungen, och icke vi, hafva börjat krig med Fransmännen; konungen och Mack hafva sjelfve varit skuld till de många nederlagen; vid sin flykt lemnade konungen landet efter sig i ett olyckligt och ömkligt tillstånd; genom honom lyckades det fienden att som eröfrare intränga i vårt land, och föreskrifva oss, det besegrade folket, lagar. Vi lydde honom, emedan vi måste det; mot Fransmännen kunde vi icke handla annorlunda än vi gjorde, så mycket mera, som vi hade dem att tacka för friheten. Och nu talar ni, denna konungs tjänare, om lagar, ordhållighet och rättvisa! Hvilka lagar menar ni? Kanske dem, som stiftades, sedan konungen fått släcka sin törst efter hämd? Hvilken rättvisa är det ni menar? Förmodligen de hemliga ransakningarne, der intet försvar tilläts, och der sträckbänken spelade hufvudrollen? Och ordhålligheten åter? Menar ni kanske der-

med brytandet af kapitulationen? Blygs att bruka de heliga orden mildhet och mensklighet i tyranniets vanärande tjänst! Säg heldre rent ut, att konungen törstar efter blod, oakadt han redan borde hafva hannit mätta sig dermed! Gör er ingen möda med ransakningar och domar, utan läs våra namn i prospektionslistorna och döda oss sedan! Detta är en raskare och tyranniet värdigare hämd. Och slutligen, efter ni talar om vår vänskap, uppmanar jag er att afsäga er det embete ni numera bekläder, en bödels och icke en domares embete, samt komma ihåg, att om också rättvisan, som ännu finnes på vår jord, lemnar era brott ostraffade, så skall en gång ert afskydda namn komma era barn att rodna, och ert minne förbannas af kommande släkten.

Förgäfvos hade Speziale flere gånger sökt afbryta detta häftiga och raska tal; hans läppar darrade af raseri.

— Han är dömd till döden! — röt han åt sina notarier — Och till straff för sin fräckhet, skall han genast släss i jern!

Nicolo Fiorentino bortfördes.

Ettore Caraffa, Collettas vän, hade redan förut, för sitt mod och sin häftighet, blifvit lagd i bojor. Speziale, som ännu var uppbragt öfver Fiorentinos djerfhet, behandlade Grefve Caraffa på det oförskämdaste sätt, betjuande sig af de plumpaste och mest förolämpande uttryck.

Ursinnig öfver denna behandlig, steg Caraffa fram till Speziale, som var omgifven af beväpnade, och skakande sina kedjor framför domarens ansigte, ropade han vildt:

— Vore vi begge fria, sege skurk, så lade du dina ord med mera försigtighet. Men dessa kedjor göra dig djerft!

Speziale bleknade. Han lät lägga ännu tyngre bojor på fången, och dömde honom till döden.

Den gråhåriga, lärde Mario Pagano, som derefter framfördes, svarade på Speziales frågor endast det, att han icke ansåg det mödan värdt att söka försvara sig, ty betraktande af människornas fortfarande ondskas och regeringens tyranni började han känna sig trott vid lifvet, och hoppades ingen frid, förrän på andra sidan grafven. Han dömdes till döden.

Efter honom framfördes Domenico Cirillo, Neapels skickligaste läkare och en ganska lärd man.

— Hur gammal är du, — frågade honom Speziale — och hvad är ditt stånd?

— Jag är sextio år gammal — svarade Cirillo — Hvad mitt stånd beträffar, så

var jag läkare under monarkien, folkrepresentat under republiken.

Han uttalade dessa ord med stolt, föraktfull ton, så att Speziale fann för godt, att hånande fråga honom:

— Nå, hvad är du inför mig då?

— Inför dig, sege ussling, är jag en hjelte — ropade Cirillo med flammande blick, vände derpå domaren ryggen, och gick tillbaka till det inre af hvalfvet. Han dömdes till döden.

Förhöret med Colletta var kort. Innan man hannit göra honom några frågor, tillstod han sjelfmant att han egnat sig med kropp och själ åt republikens och frihetens tjänst. Äfven han dömdes till döden, och åhörde med ett stilla småleende uppläsandet af sin dom.

Nu uppropade domaren Luigia Sanfelice.

Under förhöret hade hon suttit lugn och stilla i sitt hörn, och med likgiltiga blickar betraktat Speziale och fångarne. Då hon hörde sitt namn uppropas, spratt hon till och steg upp. Colletta förde henne fram till Speziale, som betraktade henne med rynkad panna.

— Donna Luigia Sanfelice! — sade han — Det är icke hans majestäts vilja, att qvinnorna skola straffas efter strängaste lag och rätt. De hafva låtit förleda sig af männens exempel, i betraktande hvaraf de måste anses vida mindre brottsliga, ehuru de icke kunna helt och hållet undslippa rättvisans hämnande arm. Men med Eleonora Pimentelli och med er, donna, har den höga juntan ansett sig böra göra ett undantag. Eleonora Pimentelli har redan lidit det rättvisa straffet för sin förderliga verksamhet i rebellernas tjänst. Men på er är hans majestät särdeles förtörnadt, emedan ni på det skändligaste sätt förrådt krystal-larons sammansvärjning, och dymedelst icke blott föranledt denne aktningssvärde mans död, utan äfven fördröjt återställandet af den af Gud förordnade konungamakten. Alla bemödanden man gjort för er räddning hafva strandat emot hans majestäts rättvisa vrede. Till och med hans eminens kardinal Ruffos förböner hafva varit fåfänga. Jag ser mig nödsakadt dömma er till döden!

Ända till detta ögonblick hade Luigia sett domaren djerft i ögat, och betraktat honom med ett uttryck af likgiltighet. Hennes själ tycktes sysselsatt med andra tankar. Men plötsligen skakades hela hennes kropp af en krampaktig rörelse; hennes ansigte blef dödsblekt.

— Jag måste bedja er om uppskoff! — sade hon med hörbar, ehuru bruten stämma. Jag ber icke för mitt eget lif, men . . . men — och nu tycktes hon samla

sista återstoden af sin bortdöende kraft —
Jag är mor!

Vanmäktig och med slocknande öga störtade hon till golvet.

Collettas hjerta hade nästan upphört att slå, då Luigia stod i begrepp att yppa sin hemlighet, en bekännelse af det förfärligaste slag för en själ, ren och oskuldssfull som hennes.

— O, jag anade det! — hviskade han för sig sjelf, gripen af en rasande smärta och med förtviflan i sina blickar — Den lättsinnige har offrat henne! Men det är för sent! Hvad hade jag dessutom mera att hoppas?

Speziale gaf till ett gapskratt.

— Sådant der hafva vi sett förut! — ropade han — Det är endast undflykter; men vi skola få reda på saken.

Colletta slungade på honom en förkrossande blick.

— Tig olycklige, — ropade han — eller trampar jag dig sönder och samman under mina fötter! Öfver denna flickas rena läppar har aldrig någon lögn kommit!

— Vi få väl se! — svarade Speziale med köld, i det han uppsteg för att aflägsna sig.

Colletta och den gamle Domenico Cirillo buro den vanmäktiga flickan bort till den vrå af hvalfvet, som blifvit henne anvisad till boning, och bemödade sig att återkalla henne till lifvet. Längre voro deras ansträngningar fåfånga, men slutligen uppslog hon ögonen och fästade en lång, smärtsam, af gränslös kärlek strålände blick på Colletta, medan hennes ansigte öfvergöts af en mörk blygselrodnad.

— Pietro, — hviskade hon med matt röst — förlåt mig! Jag har icke varit lättsinnig, icke viljeslös, jag har icke låtit förföra mig. Jag har felat, medan jag ville hålla mitt ord och bekämpa min kärlek till dig. Tillgif mig, Pietro, att jag må kunna dö i frid!

Colletta lutade sig öfver henne och tryckte en kyss på hennes bleka panna.

— För mig kommer du alltid att förblifva ren och helig, såsom du hittills varit, Luigia! — sade han — Jag vet att du älskar mig. Ingen annan kvinna förmår någonsin uttränga din bild ur mitt hjerta. Jag har ingenting att förlåta dig min Luigia; jag endast darrar vid tanken på de lidanden, dem du går till mötes.

Luigia såg på honom genom sina tårar med en blick af innerlig tacksamhet; der-efter återsjönk hon i sitt förra tillstånd af vanmakt och utmattning, ur hvilket till och med den skicklige Cirillos bemödanden icke förmådde väcka henne. I detta tillstånd

förblef hon hela dagen. Hon hörde och såg ingen; hennes ögon voro alltjemt slutna. Endast då och då öppnades hennes läppar till en djup suck.

Colletta kunde ingenting annat göra, än nedbädda den älskade så mjukt som möjligt på hennes hårda läger. Här låg hon lik en döende, en bild af jämmer och elände.

Med sönderslitet hjerta vände sig Colletta åter till sina vänner, som oafättligt bemödade sig att utvidga hålet i muren. Han sjelf kände alls ingen önskan inom sig att lyckas undkomma. Hans enda åstundan var att få stanna kvar hos Luigia och verka öfver henne.

Speziale hade icke hunnit sluta ransakningen; ännu voro icke alla fångarne dömda. Förvånad öfver deras ådagalagde mod och ståndaktighet, hvars kraft, som han menade, ännu mera lifvades af deras kamraters närvaro, beslöt han att hvar för sig förhöra dem, som ännu icke erhållit sin dom. Fiano, Conforti och Velasco erhöles genom fångvakterne befällning att tillsammans infinna sig hos Speziale, för att undergå enskilt förhör.

Efter en half timmas förlopp kommo Fiano och Conforti, bleka och förfärade, tillbaka, utan att hafva Velasco med sig.

— O, denne Speziale är en skändlig, bakslug mördare! — ropade Fiano — Förbannelse öfver honom och hans förräderi! Han låter sig icke nöja med att döda sina offer, utan med djefvulsk slughet söker han förmå oss att bekänna sådant, som vi aldrig begått, för att sedan med något sken af rättvisa kunna mördra oss. I vetenbröder, att jag alltid varit republiken tillgifven och när som helst är beredd att dö för densamma. Men yttre förhållanden, jemte min sjuklighet, hafva vållat att jag icke förmått uträtta någonting stort och viktigt för fäderneslandet. Till och med den mest inpiskade slughet hade icke kunnat finna något fel med mig, som förtjenade dögen. Likväl räknade jag icke på nåd. Jag blef således helt förvånad, då Speziale började erindra mig om vår forna ungdomsvänskap, och högtidligt försäkrade det han ville uppbjuda allt för att rädda mig. Han sade att jag med mina förra uppgifter ganska mycket skadat min sak, då de voro af den beskaffenhet, att de ovillkorligt måste föranleja en dödsdom. Dock visste han ett medel att rädda mig; jag skulle endast, på det sätt han sjelf föreskref, bejaka eller förneka de frågor han förelade mig. Jag tillstår öppet, det jag kände mig djupt rörd af detta tecken till menskliga känslor hos ett i öfrigt så förstockadt hjerta. Jag

höll för möjligt att i detta svarta hjerta ännu kunde finnas en gnista medlidande för gamla vänner. Tårar störtade ur mina ögon, och Speziale skyndade fram och omfamnade mig. Jag sade nu allt hvad Speziale föreskref mig, tillstod mycket, som jag aldrig begått och som ovillkorligt måste falla mig till döden, samt förnekade småsaker, till hvilka jag verkligen var skyldig, men som aldrig kunnat skada mig. Jag gjorde så, emedan Speziale sade, att detta allena kunde rädda mig, och notarien tog min bekännelse till protokollet. Derpå lät Speziale föreläsa mig detsamma, och frågade om jag stod fast vid mina uppgifter. Jag svarade: ja. — Nå, på grund af denna bekännelse — sade han — dömd mer jag dig till döden! — och skrattande tillade han: — Så har det då lyckats mig få makt med denne rebelliske skurk, som ställde sig så klokt och ingenting ville bekänna! jag kan nu äntligen dömma honom på grund af hans egen bekännelse. Hans majestäts önskan är uppfylld.

Fångarne uppgåfvo ett allmänt rop af harm och afsky.

— Men hvar har ni gjort af Velasco? — frågade slutligen några.

— Han är lyckligare, än vi alla, — svarade Fiano — ehuru jag ännu ryser, då jag tänker på denna händelse! Velasco var ursinnig öfver Speziales djefvulska beteende mot mig. Han blef ännu ursinnigare, då den eländige med kallt hån började utösa öfver honom en ström af de gröista skymford. Velasco ville ingenting tillstå, emedan han i sjelfva verket ingenting hade gjort. Då sade Speziale, att han i morgon, till straff för hans fräcka nekan- de, skulle låta lägga honom på sträckbänken och sedan hänga honom i galgen. Velasco, en man, som J veten, af kolossal kroppsstyrka, blef vid dessa ord utom sig af raseri. — Det skall du icke göra! — ropade han med dundrande röst, störtade med blixstens snabbhet på Speziale, grep honom om lifvet, och ville kasta sig med honom ut genom fönstret. Men notarien och några beväpnade skyndade till, och befriade den eländige. Då svingade sig Velasco ensam upp i fönstret, och kastade sig med utropet: Leffe friheten! ned på den djupt under liggande borggården. Vi hörde, huru benen i hans kropp krossades mot stenläggningen.

(Forts.)

Militair. Galopp
af General Chr. J. de Meza.

arr. för Piano af N. Gade.

Piano

Trio.

dol.

D.C.

Salut. Galopp

Tromp.

H. C. Lumbye.

Piano.

Kanonskud

The musical score is arranged in five systems. The first system shows the piano accompaniment for the 'Kanonskud' section, with a dynamic marking of *f*. The second system introduces a vocal line with the lyrics 'cre-scen-do' and a dynamic marking of *mf*. The third system continues the piano accompaniment with a dynamic marking of *f*. The fourth system features a double bar line with a '2' above it, indicating a second ending. The fifth system concludes the piece with a first ending marked '1.' and a final cadence.

2

f

Koronskud.

ff *ff*

cre. scen. da

1 2

Romance utan Ord.

Andante quasi Adagio.

Bertini.

Piano

The musical score is written for piano and includes several performance instructions and markings:

- First system:** Starts with a piano (*p*) dynamic and includes multiple *Ped.* (pedal) markings. The tempo is *Andante quasi Adagio*.
- Second system:** Continues with *Ped.* markings and a *p* dynamic. It features triplet markings (3) in the bass line.
- Third system:** Includes *ff* (fortissimo) dynamics, *rallent. cresc.* (rallentando, crescendo) markings, and a change to *in tempo*. It features a 2-1-2 triplet in the bass line.
- Fourth system:** Features *p* (piano) dynamics, *cresc.* (crescendo), *rallent.* (rallentando), and *dim.* (diminuendo) markings. It includes various fingering numbers (4, 3, 2, 2, 5, 3, 4, 3, 2, 3, 2, 3, 5, 4, 3) above the notes.
- Fifth system:** Starts with *pp* (pianissimo) dynamics and *in tempo*. It includes *rall.* (rallentando) markings and several *Ped.* markings. It features a 5-2-4 triplet in the bass line.